

Cautionary Closeness

פרשת שמיני תשע"ד

⁵ They took what Moses had commanded to the front of the Tent of Meeting; and the entire assembly approached and stood before HASHEM. ⁶ Moses said: This is the thing that HASHEM has commanded you to do; then the glory of HASHEM will appear to you.

⁷ Moses said to Aaron: Come near to the Altar and perform the service of your sin-offering and your elevation-offering and provide atonement for yourself and for the people; then perform the service of the people's offering and provide atonement for them, as HASHEM has commanded.

⁸ Aaron came near to the Altar, and slaughtered the sin-offering calf that was his. ⁹ The sons of Aaron brought the blood to him. He dipped his finger into the blood and placed it upon the horns of the Altar, and he poured the [remaining] blood upon the foundation of the Altar.

לפי שהיה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור, והיה מתירא ממנו, אמר לו משה לאהרן הגם דעתך וקרב אליו לכך נאמר קרב אל המזבח". (תורת כהנים).

"כי בעבור שהיה אהרן קדוש ה', ואין בנפשו חטא זולת מעשה העגל, היה החטא ההוא קבוע לו במחשבתו כענין שנאמר וחטאתי נגדי תמיד. והיה נדמה לו כאילו צורת העגל שם מעכב כפרותיו, לכך אמרו לו הגם דעתך שלא יהיה שפל רוח כ"כ שכבר רצה אליקם את מעשיו". (רמב"ן)."

160 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH

⁵ AFTER MOSHE GAVE AHARON ALL THE DETAILED instructions regarding his duties in the dedication of the Mishkan, he said to him, "Draw near to the Altar." What happened? Why did he need special encouragement? Why did Moshe have to coax him forward?

The Toras Kohanim explains that Aharon suddenly saw the Altar in the shape of an ox, and he shrunk back. As the Ramban explains, the shape of the ox reminded Aharon of the sin of the Golden Calf, in which he had played an unwilling role.

In his great righteousness, Aharon did not consider himself worthy of approaching the Altar. "How can I come near to the Altar?" he said. "I, too, participated in the Sin of the Golden Calf."

"My brother, you're afraid of that?" Moshe told him. "You of all people don't have to fear what the ox represents."

That is why, the Toras Kohanim concludes, Moshe said to Aharon, "Draw near to the Altar."

The Toras Kohanim leaves us somewhat in the dark. Why indeed did Aharon have nothing to fear from the image of the ox? What was wrong with his reasoning? Even if he was not fully guilty, it was certainly a matter of concern. What did Moshe mean when he told him that "you of all people don't have to fear" the memory of the Golden Calf?

The Yalkut Yehudah offers an explanation based on the Midrash. Why indeed did Aharon participate in the construc-

2

7. קרב — Come near. Aaron was overawed and ashamed to approach the Altar [because of his role in making the Golden Calf]. Moses encouraged him, saying, "Why are you ashamed? It is for this [to fill the position of High Priest] that you have been chosen!" (*Rashi*).

Degel Machaneh Ephraim comments homiletically, "It is precisely because you possess the attribute of shame that you have been chosen; God despises the haughty."

ויקרי הקם — And for the people. Indirectly, Aaron's personal offering was an atonement for the people as well as himself because one cannot atone for others unless he is himself free from sin (*Bava Metzla* 107b). Only after Aaron had atoned for himself could he bring the communal offerings listed in verse 3 (*Ibn Ezra*).

3

תח פרשת שמיני * מנחת מיכאל

כפרת אהרן על מעשה העגל

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה (ט, ז)

איתא בתורת כהנים (ט, ז) ומביאו רש"י שהיה אהרן הכהן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת, ע"כ. וקשה מדוע היה אהרן בוש ואם היה לו להתבייש איך אומר לו משה למה אתה בוש.

6

Even after he saw Chur murdered, why didn't he put his foot down and take a stand? Why didn't he say, "I will not allow this. Over my dead body will you make an idol?"

According to the Midrash, Aharon had the best interests of the Jewish people in mind. "If I let them build the Calf," Aharon reasoned, "the sin will be forever on their heads. Better that I should build it. Better that I should be blamed than the Jewish people. Better that I should bear the sin."

Hashem told Aharon, "Your love for the Jewish people was such that you were willing to sacrifice your righteousness to save them. Therefore, you will be anointed High Priest."

Because of his self-sacrifice, because he was willing to give up his Olam Haba for the Jewish people, because he placed the welfare of the people above his own, precisely for these reasons was he deemed worthy of being the Kohein Gadol.

"My brother, you are afraid of that?" Moshe told Aharon. "That's precisely why you were chosen. Draw near to the Altar!"

7

באותה שעה גדולה אמר משה רבינו לאהרן אחיו (ויקרא ט, ז): "קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך". ממשמע שנאמר "קרב אל המזבח" מסתבר שאהרן לא נחפו מעצמו להתקרב לעבודת המקדש, עד שמשה הוצרך לצוותו ולעודדו לעשות כן.

רש"י ציטט בזה את דברי חז"ל ב"תורת כהנים" שאמרו: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה: למה אתה בוש? לכך נבחרתו" אולם רש"י לא ביאר את פשר ההיסוסים הרבים שהיו לאהרן בטרם היכנסו למשרתו הרמה. תמהים אנו מה פשר רתיעה זו. הרי עוד בהיות ישראל על אדמת מצרים נודע אהרן כנביא לה' (עיין רש"י שמות ד, י). גם לפני פרעה אהרן ידע להתייצב ברמה מבלי מורך רוח. ומדוע עתה תקפה אותו בושה, עד שהיה ירא לגשת לעבודה?

הדברים נתפרשו על ידי הרמב"ן על פי אחד הביאורים שנאמרו ב"תורת כהנים":

היה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור, והיה מתירא ממנו. וכנס משה אצלו, אמר לו: אהרן אחי, לא תירא ממה שאתה מתירא, הגס דעתך ובוא קרב אליו, לכך אמר: "קרב אל המזבח".

המזבח שבראשו היו קרנות, נדמה לו לאהרן לשור בעל קרניים, ולפיכך נתפחד ממנו. היה לפחד זה רקע קודם. היה זה ביטוי של יראת חטא טהורה, וכפי שביאר הרמב"ן:

וטעם זה כי בעבור שהיה אהרן קדוש ה', ואין בנפשו חטא וזלתי מעשה העגל, היה החטא שהוא קבוע לו במחשבתו, כענין שנאמר (תהלים, נא, ה): "וחטאתי נגדי תמיד", והיה נדמה לו כאילו צורת העגל שם מעכב בכפרותו, ולכך אמרו לו הגס דעתך שלא יהיה שפל רוח כל כך, שכבר רצה אלקים את מעשיו.

הגע בעצמך עד היכן הגיעה מידת היראה של אהרן הכהן. באותה שעה היה אהרן כבן שמונים וארבע, ומשערך את חשבון נפשו לא מצא בכפו שמץ חטא, מלבד שותפותו בעשיית העגל, חלקו של אהרן במעשה העגל אינו ברור כל כך. אף על פי כן, היה זכר חטא זה קבוע בתודעתו

של אהרן, עד שחש שאינו מסוגל לגשת אל המזבח לשמש את הקב"ה. זה פשר הבושה שאפפה אותו.

הבושה היא אחד העיקרים הראשיים אותם מונה רבינו יונה בספרו "שערי תשובה" כחלקים מתהליך התשובה. לדבריו (שער א, כב) דרגות רבות לבושה, האחת מעולה מחברתה:

והמדרגה העליונה בזה, שייכלם האדם על עוונותיו מלפני ה' יתברך, וענין ההכלמה — ההרגשה בבושה והשתנות זיו פניו, כענין שנאמר (תהלים טט, ח): "כיסתה כלימה פני... ובראות החוטא כי השם יתברך מעביר על עונו ומאריך לו, אינו נפרע ממנו, ולא כחטאיו עשה לו ולא כעוונותיו גמל עליו, ויוסף בושה בליבו.

דרגה עילאית זו של בושה פנימית הודגשה בצורה מירכית אצל אהרן קדוש ה', והיא שהרתיעה אותו לגשת אל המזבח לעבודת הקרבנות. עד כדי כך הגיעה מידת חסירותו של אהרן, ראשון הכהנים.

קרב אל המזבח

הבושה שחש אהרן היתה אות כבוד עכור, אלא שהקב"ה ציווה את משה שיאמר לאהרן: "קרב אל המזבח". הרמב"ן מבאר שאהרן נצטווה להתגבר על רגשות הבושה שלו, באשר חטאו כבר כופר וכבר רצה האלוקים את מעשיו.

בתרגומו של יונתן בן עוזיאל יש בענין זה תוספת הסבר. לדבריו נאמר בכך ציווי לאהרן להתעלות מעל כל מה שנודע לו, לא להתחשב במוראו וברבושתו ממה שעבר עליו ובתמימות לקיים מצות ה', הבושה עקב החטא חיונית היא, אולם ישנו משהו שמעליה, היא ההתבטלות המוחלטת כלפי דבר ה'. התבטלות זו נדרשה עכשיו מאהרן.

10

ספרא

אלה הדברים

כב

9 ה"אמרי אמת" (תר"ע) עוד הוסיף והאיר הענין בהארה מופלאה נוספת. אמנם אהרן חטא במעשה העגל ולכן הוא היה בוש להתקרב למזבח. אולם מאז, אהרן שב בתשובה שלימה וחטאו תוקן. תשובתו של אהרן היתה בדרגה גבוהה, וכדין תשובה מאהבה הפכה להיות לו לזכות. בספרים נתבאר שכל ענין חנוכה המשכן הוכיח קבל עולם את גדול כוחה של התשובה וכוחם של בעלי התשובה, היכולים להגיע אפילו למקום שבו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. נמצא שדוקא מזבח זה, שבו דמיון לעגל, הוא שקרא לאהרן להתקרב התקרבות שאין דוגמתה.

ובטרם נעמוד על יסוד הרעיון הנשגב ביישוב הקושיות הנ"ל, יש לעיין טובא, איך באמת טובב מסבב כל הסיבות הקורא ית"ש שחטא העגל יעשה דוקא ע"י שיתופו של אהרן כהן גדול, הלא כבר אמר החכם באדם שלמה המלך ע"ה (משלי יב, כא) "לא יאונה לצדיק כל און", ושומר מצוה לא ידע דבר רע, והקב"ה אינו נותן שהצדיק יכשל ח"ו באינו שהיא עבירה.

* ראיתי מתרצים עפ"י הקדמה נפלאה שכתב הבעש"ט הק', זי"ע לבאר בדרך רמז מאמר חז"ל (ראש השנה כט, א) "זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן". ופשוטם של דברים הרי ברורים וידועים וכפי שהובאו להלכה בהרבה מקומות. אך יש כאן רמז על דרך הדרוש, דהנה תכלית עבודת הצדיק בעולם הזה היא להחזיר את ישראל בתשובה ולקרנם לאביהם שבשמים. אבל כלל גדול הוא שהצדיק אינו יכול להעלות את ישראל אלא איך יש לו ירידה קצת לפי בחינתו להיות מחוייב בדבר מעין הפגם של ישראל. וע"י שהוא עולה ומתעלה לתקן את עצמו, הוא ממשיך עמו גם את ישראל בסולם העולה בית א"ל. והוא ביאור המשנה: "זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר" — צדיק שהוא נמצא רק למעלה ואינו מחוייב בדבר מעין פגם ישראל — אינו מוציא את הרבים ידי חובתן" — אינו יכול להוציא את הרבים מהעוונות שלהם. ופירוש זה של הבעש"ט הובא בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" לפרשת משפטים.

ולפי"ז כתבו לתרץ כי מה שסובב הקב"ה שאהרן הכהן יגרום לכאורה לעשיית העגל הוא, כי היות שאהרן עתיד להיות כהן גדול שיביא קרבנות לכפר על חטא העגל ועל שאר חטאים כמבואר בפרשתינו, לכן דוקא הוא היה זה שהיה צריך בלי כוונה להשתתף בחטא העגל, כדי להיות מחוייב בדבר וכך יוכל להוציא את הרבים ידי חובתן.

ובזה יובן היטב מה שכתב בתורת כהנים שהיה אהרן בוש לגשת אל המזבח, והיינו מחמת שהוא גרם לחטא העגל. ועל זה אמר לו משה "למה אתה בוש", הלא אדרבה, דוקא בגלל שהשתתפת בחטא העגל, והיה זה מן השמים שתהיה מחוייב בדבר, לכך נבחרת להיות כהן גדול כדי שתוכל להוציא את הרבים ידי חובתן.

מעתה גם נבין את חטאם של שני בני אהרן. הנה אהרן עצמו הקדים להקריב לפנייהם ועל הקרבתו לא נאמר כי זו אש זרה, וא"כ אפוא מה בין האב לבנים, מדוע קרבנו של האב נתקבל לרצון ומדוע נדחה קרבנם של הבנים? — ברם, כשנתבונן בפסוקים נמצא שכל קרבנותיו של אהרן היו למען העם, למען הכלל ובעד כל קהל ישראל וכמ"ש: "יזכר בערך ובעד העם, ועשה את קרבן העם וכפר בעדם". וכן "ויקרב את קרבן העם". וכן "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם", ולבסוף נכתב: "ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם". ואז יצאה "אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים, וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם". כי רק אהרן שהיה חלק מן העם הוא היה גם זה שיכול היה להביא לכפרת העם וכמו שנתבאר. אבל אצל נדב ואביהו בני אהרן הם ביקשו להקריב במנותק מן העם, הם רצו לעשות אבחנה בין העם ובין אלה שהם המיוחדים ומעל כולם, וכך גם נאמר: "ויקחו איש מחתנתו, הם לעצמם, בדלים מן העם, וצ"ל אש זרה אשר לא ציווה ה'.

What exactly is Watchfulness?

The concept of Watchfulness is that man must be careful in his deeds and in his dealings. In other words, he should contemplate his deeds and his ways, to see if they are good or not; we must be extremely cautious at all times, and take our actions seriously.

How are we to achieve this? Consider the behavior of a person carrying a priceless crystal bowl. Well aware that dropping it would mean the destruction of a small fortune, he exercises maximum caution and avoids unnecessary risks. Contrast his

behavior with that of a person holding a worthless trinket; the latter will hardly take his burden as seriously as the former. By the same token, when we stroll down a quiet street we feel little need for special precautions. But when we navigate a tightrope, where a false move means injury, mutilation or death, the caution level skyrockets.

Watchfulness means relating to this world as if we were walking a tightrope. He should not abandon his soul to the dangers of destruction, God forbid, and not walk the paths of habit like a blind man in darkness. Behold, this is something which his intellect certainly demands of him. We must think about we are doing and maintain control over our actions. We need to understand exactly what it is we are doing and how it should be done. In this life, there is no place for instinctive or impulsive movement. When we run, we must know why we are running; man is not an animal. Actions must be controlled rather than spontaneous. They must be carefully checked and double-checked: Are they good? Are they bad? Where are they leading us?

לימוד גדול למדנו כאן מאהרן, אמר הגרי"ל חסמן זצ"ל בספרו "אור יהל" אנו כל ספק שחלקו של אהרן בחטא העגל - אשר בגינו נתיירא לגשת אל המזבח - היה קטן ביותר. שכן בחטא מי מריבה נלאו כל המפרשים למצוא שמץ של חטא אשר בגללו נענש בעונש החמור של אי כניסה לארץ. אם כן בעגל שעשה אהרן ולא נענש בעונש כזה בודאי שהפגם שלו היה דק מן הדק! ואפילו אם אכן היה בזה פגם כל שהוא הרי כבר רצה ה' את מעשיו ועשאו כהן גדול.

למרות כל זה, הואיל ויצא מכשול מתחת ידו עשה עליו הדבר רושם כה עז עד כדי כך שראה דמות שור ונבעת מפניו ונתיירא לגשת אל המזבח! כך היה חקוק חטאו במחשבתו וחסאָתו כנגדו לפניו תמיד!

ואם כך הם פני הדברים אצל אהרן קדוש ה', מה יאמר אדם שעבר עבירה ממש, במתכוין ובזדון. עד כמה צריך הוא להיות שרוי בפחד ובזיון! וכל-שכן מי שישותה כמים עולה" (איוב טו) - פירוש שחטאו בלא צער וחרדת לב ומרירות על שעבר רצון ה' כמים המושגים חיים ללא טורח כלשהו - - -

הרי כרתיעתו של אהרן לגשת אל המזבח, כך היה ראוי לכל חוטא בגשתו להתפלל על חייו ולבקש סליחה על עוונותיו, כי התפילה במקום קרבן היא. איך לא יבוש ולא יכנע לבן בפחד ורעדה להיות עוונותיו חקוקים במחשבתו שמא ח"ו הם מעבבים כפרותיו!!

כיצד יוכל אדם להתקרב אל מידתו של אהרן! ב"שוית ה' לנגדי תמיד": שכל היום יהיו חקוקים לפניו ידיעתו והכרתו את גדולת ה' יתברך ומוראו ופחדו ממנו. כאשר נכיר ונבין את רוממותו יתברך נגיע גם להכרת שפלות עצמנו ומכאן קצרה הדרך ל"וחטאתי נגדי תמיד". לא כן כאשר אדם אינו פוקח עיניו על דרכיו והולך בשרירות לבו, אז עוונותיו מטמטמים את לבו מלהכיר רוממותו יתברך וממילא אינו חש בחומר פגם חטא ועוון.

את מסלול חייו של האדם המשילן חכמים לחבל הנמשך מיום לידתו עד יומו האחרון ועליו הוא צריך לצעוד, כלוליון המהלך על חבל דק המתוח על פני תהום עמוקה. המתבונן בלוליון בעת הליכתו על החבל רואה לפניו אדם אחוז חרדה אשר כל מחשבותיו מרוכזות בריכוז ועילאי שאין למעלה הימנו. איש מאתנו לא יתמה לנוכח רצינות האימים האופפת כל צעד וכל שעל של אותו לוליון. ומדוע? כי כל היסח הדעת, ואפילו קל שבקלים, יגבה ממנו מחיר כבד - את החיים!

כזו צריכה להיות תחושתו של כל בן תמותה בכל רגע מימי חייו. אל לו להסיח דעת מן המצב בו הוא נתון - חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנום פוערה מתחתיו. אם יתבונן בדרכיו תמיד הרי הוא ניצול; ואם לאו - בהיסח דעת של רגע עלול הוא לאבד את כל עולמו.

כדי לשמור על שיווי משקל נכון יחקוק על צד ימינו: "שוית ה' לנגדי תמיד" וכמו שנאמר "שויתי ה'... כי מימיני בל אמוצי" (תהלים טו). ובשמאלו יחרוט בחרט ברזל: "וחטאתי לנגדי תמיד" (שם נא). בכך יבטיח לעצמו את עמידתו במבחן ההליכה על החבל הדק, מבחן שאינו נפסק עד פגיעתו האחרונה במסלול חייו. וגדול הוא שכרו של המגוע למחוז חפצו בשלום.

אחז העביר את כל ילדיו במולך

עד כמה גדול כח הבושה לפני ה' יתברך נוכל ללמוד מאחז המלך שהיה לו בושת פנים, אחז אביו של חזקיהו המלך עבד עבודה זרה והעביר את כל בניו למולך ואף את בנו חזקיהו רצה להעביר למולך, ואשתו של אחז התחננה בפניו שישאיר לה לפחות בן אחד בחיים והוא לא הסכים וסכתו אמו בסלמנדרא [שמגינה מפני האש] וכך ניצל.

כלומר שאף האב הגרוע ביותר, אם בנו עושה מצוות הוא מעלה את אביו ומצילו משאול תחתית, ואם כן ודאי שזכויות רבות ועצומות נוספו לאחז על ידי בנו חזקיהו, מפני מה זכה לזה ומדוע אכן לא נמנה בין אלה שאין להם חלק לעולם הבא. רב יוסף אמר מפני שהיה לו בושת פנים משעיהו, שנאמר ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחז ושאר ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסילת שדה כובס. מאי כובס איכא דאמרי דכבשינהו לאפיה וחלף, ואיכא דאמרי אוכלא דקצרי סחף ארישיה וחלף, ופירש"י מאי כובס דכבשינהו לאפיה שכבש את פניו והיה מתבייש מפני ישעיה. אוכלא דקצרי סחף ארישיה- כלי מנוקב של כובסין שמזלפין בו מים על הבגדים, ואותו כלי הפך אחז על ראשו כדי שלא יכירו ישעיה שהיה מתבייש ממנו. מידת הבושה שהיתה לאחז כיפרה לו על חטאיו הנוראים ואינו נמנה באותם שאין להם חלק לעולם הבא, ואף זכה לבן כמו חזקיהו, כיון שהעושה עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עוונותיו וגם זוכה לבנים טובים.

דרש מרדכי

5373 כ"ג

מעלת הבושה שמביאה לידי יראת חטא

את מעלת הבושה - והיראה הגוזרת מן הבושה, נוכל לראות בדברי הרמ"א בתחילת אורח חיים שמביא דברי הרמב"ם במורה נבוכים, שוית ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשישבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקורביו, כדבורו במושב המלך, כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד. וכמו שאומרת הגמ' בגדרים (כ, א) תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה, לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא.

ומי שחי במדרגת שויתי השם לנגדי תמיד וכל מעשיו הם בהרגש זה. * ירא וחרד מאד שמא התעלם רגע ונכשל בשוגג שהרי הקב"ה רואה, שומע ויודע ופן יעזבהו ח"ו, זהו מצב אהרן ודאגתו וכל אחד ואחד לפי ערך גדול ה"שויתי ד' לנגדי" אצלו כן יש ההרגש של חטאתי נגדי תמיד, עד שאהרן אינו יכול לגשת לכפר חטא ישראל מפני שרואה חטאו מפריע הכפרה.

אמנם משה אמר לו "הגס דעתך" וקרב אל המזבח וכפר, המובן הוא: באר לו משה, הן אמת "וחטאתי נגדי תמיד" היא מדרגה גדולה

הערות - שמיני מ

פרשת שמיני

מאמר יא

חטאתי נגדי תמיד

(ז.ט.) "ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח"

וברש"י בשם ת"כ שהיה אהרן בוש וירא לגשת אל משה למה אתה בוש לכך נבחרת.

ויש מעוררים מה טענת משה רבנו לכך נבחרת הלא הוא נבחר קודם החטא ואז בוודאי היה הגון להיות הכהן המקריב ומכפר על בני ישראל, אבל אחר שחטא מי אמר לו שעדיין הוא ראוי?

וברמב"ן מביא י"א שהיה אהרן רואה את המזבח בתכנית שור והיה מתירא ממנו נכנס משה אצלו ואל לא תירא ממה שאתה מתירא, הגס דעתך ובא קרב אליו לכך אמר קרב אל המזבח, ויקרב בוריוות.

ומוסיף הרמב"ן, וטעם זה כי בעבור שהיה אהרן קדוש השם ואין בנפשו חטא זולתי מעשה העגל, היה החטא ההוא קבוע לו במחשבתו כענין שנאמר "וחטאתי נגדי תמיד" והיה נדמה לו כאילו צורת עגל שם מעכב כפרתו ולכן אמר לו הגס דעתך שלא יהא שפל רוח כל כך שכבר רצה האלוקים את מעשיו, ע"כ.

ולכאורה צ"ב, אע"פ שאצלנו מקובל חטא העגל כמרידה בש"י"ת חלילה, המעיין בבאורי הראשונים על מעשה העגל וברמב"ן ישיג מושג אחר כמבואר ברמב"ן שלא רצו לעבוד לעגל, רק אשר ילכו לפנינו כמו משה, ואע"פ שגם זה אסור "שליחות", אבל מ"מ אינו עצם ע"ז וגם בזה חטאו לכתחילה רק הערב רב. וכשנודע אודות אהרן כיחוד נראה שהחלק שהי' לאהרן הוא שגגה וטעות ואפילו בלא כוונת חטא. שהרי בפ' ל"ב (פסוקים כ"א-כ"ב) כתוב שמשא שאל לאהרן מה עשה לך

מכואר שכלל ישראל לא עבדו לעגל רק ערב רב, וחטא בני ישראל היה רק בכחינת שלא מיחו, א"כ אהרן בחטאו והשתחפותו בעשיית העגל היה בלא רצון ובלא כוונה, ויותר מזה כמעט כאנוס ומה הפריע לו. שאינו יכול לגשת לכפר על בני ישראל?

וע"ז בא באור הרמב"ן ז"ל שחטא אהרן יצא אדרפה מרוב קדושתו וטהרתו ואין בו חטא אלא זה ולכן היה החטא קבוע במחשבתו ורואה העגל לפניו שמעכב כפרתו ע"כ. ויש לנו למוד שאע"פ שע"פ שכל היה צריך החוטא בידיעה וכ"ש הפושע לירא יותר מן החוטא בשוגג ומכ"ש מן החוטא בחטא שיתכן ששכח תחת גדר אנוס, אבל המציאות היא להפך, הקל שאינו ירא שמים ושומר תורה ומצוות מתירא פחות ודוקא הצדיק, החסיד שכל מעשיו מכוונים לש"י"ת ולכבודו הוא חל ונפחד על כל רגע של העלמה וקולא נגד הבורא יתברך, ודוקא אהרן הכהן הצדיק והחסיד והקדוש חרד ומתירא על כל תנועה קטנה שמקטין כבודו יתברך והפחות זהיר ואפילו נזהר אבל דוקא בחמורות ועברות גדולות. ועברות שאדם דש בעקביו אינן מחרידות אותו, זהו סימן שיראתו פחותה ויראת שמים שלו במדרגה קטנה מן החרדי. וידקדק האדם בעצמו ויראה כמה פחד וצער יש לו כשנכשל בדבר קטן וקל. אם לא ענה אמן או יהא שמיה רבה אינו דואג, ואע"פ שאם ח"ו נכשל בחלול שבת בשוגג והדליק אש או עשה עבירה אחרת חמורה ידאג ויצטער, אבל אם על דברים קטנים אינו דואג אין זה מצב שנתבע על העבירה קלה רק התביעה יהי' עליו שחסר לך יראת שמים כראוי ודי לחייב אותך לדאוג אפילו על העבירה קלה.

וכיחוד כשיוצאה מן גדול ההכנה וההרגשה של שויתי נגדי תמיד ורואה ומחבונן גדלות השם וחסדי הש"י"ת ואהבתו לנבראים ומזה נובע צער גדול ודאגה חזקה על מעוט כבודו לו יתברך ממנו ופגם בהודאתו ושכחו, לפי ערך הגדלות, אמנם ביחד עם זה צריך לדעת גדול חסדיו יתברך עד שאפילו החוטא היותר גדול וגרוע וממצב הכי נמוך וירידה הכי גדולה הקב"ה ממציא עצמו לנכרא לקבלו אם ישוב ואוהב אותו ומקרבו כאילו לא חטא. ואדרבה לפי המבואר במאמר מרן זצוק"ל במאמרי חג הסוכות (בכת"י לע"ע) כי אחרי החטא הקיבוע יותר חזק וגדול ממי שלא חטא ומביא מתומר דבורה (אות ז') ישוב ירחמנו שהקב"ה אינו מתנהג במדת בשר ודם שאם חטא לו אדם אע"פ שאח"כ מתרצה עמו אבל אין פניו ואהבתו אליו כמקדם, אבל הקב"ה אחרי החטא ותשובה מעלתו יותר גדולה מקדם והקב"ה מתדבק אליו יותר, עד שאמרו במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, עד שהקב"ה מחזיר שכינתו יותר ויותר מקודם, ע"כ לשון ותוכן דברי התומר דבורה, ולכן סוכות אחרי יו"כ, כי סוכות השראת השכינה כו' משיגים דוקא אחר חטא ומחילה.

ולפי"ז אין מקום ליפול בעצבות ודאגה ומכ"ש ח"ו כיאוש והפסקת העבודה רק אדרבה המאמין בשויתי ד' לנגדי תמיד בפועל ובמעשיו ומזה יוצא מצב של "וחטאתי נגדי תמיד" מוכרח לצאת אח"כ עוד פעם שויתי לנגדי בשמחה יותר גדולה ואהבה יותר חזקה בלב ובמעשה, שהרי עתה גדלות חסדיו יתברך ואהבתו אליו מתגלה יותר ויותר, וזה הגס דעתך, פ' התבונן בדעת וחכמה שאדרבה במקום פחד ויראה ונסיגת אחר צריכה אותה הסבה עצמה לחייב לגשת יותר קרוב אליו ולהתדבק בו יתברך, כי הוא מצדו יתברך מתנהג ככה. ומזה עבורנו למוד לכל אחד ואחד שאע"פ שצריך להשתדל להכיר כל חטא באיכותו וחזקתו ולא להקטינם ח"ו, מ"מ אין זה סבה לעצבות ולהקטין ולמעט העבודה, אדרבה זהו סבה להגדיל ולהרבות בתורה ומעשים טובים בשמחה כן קרבתו עתה אחרי תשובה וחרטה יותר גדולה מקודם.

וכזה נוכל להבין לשון הרמ"א שכתב (אנ"ח ס' תכו) יהכ"פ אינו מכפר רק על אלו המאמינים בכפרתו, אבל המכעט בו ומחשב בלבו מה יועיל "לי" יו"כ זה אינו מכפר, ע"כ. הוסיף הרמ"א הלשון מועיל לי פ'

אפילו מאמין ביו"כ שהוא יום כפרה, אבל "לי", אני, הפושע, המורד, עבדו אין תקוה, יוהכ"פ אינו מכפר לו, כי איננו משיג ומבין גדלות חסדי הש"י"ת ואהבתו לנבראיו שגם "לו" ובעבורו משתמש הקב"ה במדת הרחמים היותר נצרכים ע"ז ומכפר לו. ולכן אמר משה לאהרן (וזו הוראה עבור כולנו) הגס דעתך וקרב אל המזבח וכפר.

מדע. הלכות תשובה פרק וז

בנו ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחן ורובכל בן שאלתיאל עכדי נאם ה' ושמתוך כחותם: ז כמה מעולה מעלת התשובה. אמש היה זה מובדל מן' אלוהי ישראל שנאמר עונותיהם היו מכריעים ביניהם לבין אלהיהם. צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וני ועושה מצות וסורפין אותן כפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רטם חצוי, מי גם בכס ויסגר ידלים וני. והיום הוא מרדכי כשכינה שנאמר ואתם הדיבקים בה' אלהיהם. צועק ונענה מיד שנאמר יהיה פרס וקראו וזו

מדוע אתה עובר את מצות המלך. היצה"ר רוצה לשבר את רוח האדם ולהפילו לעצבות וליאוש והתרחקות מעבודת ה', באומרו אליו "מדוע אתה עובר את מצות המלך", ומזכירו תמיד עונותיו, בפרט בעת תורה ותפילה, אבל מרדכי הצדיק לא התייחס לפיתויים אלו ו"לא שמע אליהם" אלא התחזק בשמחה בעבודת ה', כי בשעת העבודה הקב"ה אינו רוצה שנחשוב מעבירות, אלא רוצה שנתבונן בגדול אהבתו אלינו, שאנו בניו אהוביו והוא שמח בכל מה שאנו עושים לו בכל מצב ובכל אופן שיהיה, ולזה אמר י"כ הגיר להם אשר * הוא יהודי" אנו יהודים אהובים למקום.

מה אצלך וינין סוף כ' ה' ע"ב

ביום פג) ולא היה לאותו האב שום הסתייגות או בושה מחמת נוכחות של בנו, וגם לא חשש מן ביקורת הבריות (יבושת פנים), וכפירושו של הגר"י עמדין הסובא לעיל. מרה משוכחת זו של בושה הזכרה ע"י ר' יוחנן בן זכאי, שבידך לחלמדי: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם" ותמהו "עד כאן?" והמשך: "ולואי, חרעו, כשארם עובר עבירה אומר 'שלא ידאני אדם'". (ברכות כח)

לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם משה פנים זה מזה שנאמר (ירמיהו ג, טו) 'הוכישו את חזקת עשו, גם בוש לא יבושו, גם הכלים לא יתו, לכן יפלו בנופלים, בעת פקדתיים ישלול, וזו ה" (שבת קטז) ומפרש שם רד"ק (ירמיהו, שם) לא הנישו ככלימה שיכלימם אדם על רוע משתם'. כלומר, אפילו כאשר האדם עושה חטא נבלה, הוא בדרך כלל מסתיר את מעשיו מעיני הבריות (כדי לשמור על כבודו). אבל כאן האיש יצא ביהר עם בנו לעבור עבירה ביום הכיפורים

24 Growth Through Torah - R. Pliska

Rashi cites *Toras Kohanim* that Aharon was afraid to go close to the altar out of embarrassment. Moshe then said to him, "Why are you embarrassed? For this reason you were chosen."

Rabbi Yitzchok of Volozhin explained: Aharon in his humility felt that he was unworthy to be the High Priest of the Jewish people. This is exactly what makes you worthy of being the High Priest, replied Moshe. The attribute of humility is so precious that because you have this trait you were chosen to be the High Priest. (footnote to *Ruach Chayim* 4:1)

*When you try to accomplish in spiritual matters as a leader or teacher, you might say to yourself, "I realize how little I know. I am aware of my faults. How can I possibly serve in this position?" But as long as you are sincere in your efforts and are aware of your deficiencies, your humility is exactly the trait that makes you fit for the job. A person with true humility will learn from others, he will ask questions when he has doubts, and will be open to criticism. Never allow humility to stop you from worthy accomplishments.

שיא של ענווה

אולם בצד הביאור שהביא הרמב"ן מדברי חז"ל שרגש הבושה של אהרן נבע מעובדת היות המזבח בדמות שור, דבר שהזכיר את חטא העגל, מביא הרמב"ן מדברי חז"ל הסבר נוסף. לפי הסבר זה הבושה שהיתה לאהרן באותו מעמד היתה רגש בושה טבעי של אדם המצטנע משום שסבור שאינו ראוי להתעטר בשררה נכבדה כל כך. זוהי תחושת הענווה והבריחה מן הגדולה והכבוד, שעליה המשיילו חז"ל את משלם הנפלא:

משל למה הרבר דומה? למלך בשר ודם שנשא אשה והיתה מתביישת מלפניו. נכנסה אצלה אחותה, אמרה לה: אחותי, למה נכנסת לדבר זה, לא שתשמשי את המלך? הגיטי דעתך ובואי שמשו את המלך. כך אמר לו משה לאהרן: אהרן אחי, למה נבחרת להיות כהן גדול, לא שתשרת לפני המקום? הגם דעתך ובוא לעבוד את עבודתך.

כמה ענוות חן גנווה בדברים אלו. בניגוד למקובל בין הבריות שהם נדחקים לכל שררה, בין אם הם ראויים ובין אם לאו, כאן מתגלות מידותיו התרוממיות של אהרן, שלמרות שנבחר לתפקידו על ידי השכינה, לא החזיק טובה לנפשו. אפשר שאחר במקומו היה טוען שאם הקב"ה בחר דוקא בו הרי יש בכך אות מובהק שהוא בעל שיעור הקומה הגבוה ביותר מכל ישראל. עדיין זכור לשימצה אותו רשע שמלבד היותו הדייט הקופץ בראש גם דגל בסיסמא (אסתר ג, ו): "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני?" אולם אהרן, להבדיל, לא כן היה עימו. למרות שהקב"ה הטיל על כתפיו את התפקיד הנישא, לא זו מתכונת ענוותנותו שגרסה: "ינחנו מה". אדרת הכהונה שהוטלה עליו לא העבירה אותו ממידת שפלותו.

המידה העיקרית המזכה את בעליה להיות כשיר להתקרב לעבודתו של הקב"ה, היא ההתבטלות המוחלטת. "השם משמאל" (מצורע, תר"ע) כתב שזהו סוד הכתוב (ירמיהו ג, א, ב): "מרחוק ה' נראה לי", דהיינו, שמי שחש עצמו כעומד מרחוק, אכן ה' נראה לו. במידה זו הצטיין אהרן. זהו הניגוד למה שמצינו אצל נדב ואביהוא בניו. גדלותם של אלו היתה מעבר לכל מה שמסוגל מוחנו לעכל. לפי עדותו של משה רבינו שיעור קומתם הרוחנית התנשא מעל זו של משה ושל אהרן. אף על פי כן נמצא בהם פגם דק מן הדק, וזאת בתחום זה של מיעוט ההתבטלות. ההקרבה של אש זרה שלא נצטוו בה, היה בה שמץ של הבלטה עצמית, שאצל ענקי רוח כאלו פגמה היה ניכר, ולפיכך נענשו. (וראה המאמר "ביקורת השכינה" להלן עמוד

לכל אדם בכל עת

תכונות אלו שהיו עטרת תפארת לאהרן קדוש ה', צריכות להיות נחלת כל אדם מישראל.

נאמר בגמרא (ברכות לו, א) ונפסק להלכה ב"שולחן ערוך" ("אורח חיים" סימן נג, סעיף טו) שמי שזומינים אותו לעבור לפני התיבה חייב מתחילה לסרב פעם ופעמיים, ורק אחר כך לגשת להתפלל כשליח ציבור. מידת דרך ארץ מחייבת שלא למהר לקבל מינוי, אלא אם כן המדובר במקום שאין איש אחר המסוגל למלא את התפקיד.

מידת הענווה צריכה להיות ניכרת לא רק כאשר המדובר בקבלת מינוי של שררה, כל הליכות האדם מישראל צריכות להיות טבועות בחותם זה. כך מורה הרמב"ן באגרתו הידועה לבנו:

תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל עת... וכאשר תתנהג במידת הענווה, להתבושש מכל אדם ולהתפחד ממנו ומן החטא, אז תשרה עליך רוח השכינה...

26

למדנו איפוא שמידת הענווה וההתבטלות חיונית לא רק לכהן, אלא גם לכל אדם המבקש להתקרב לעבודת הבורא.

יתר על כן, גם אם מתוקף מעמדו אדם חייב לפעמים להתנהג בצורה המצביעה על עליונות, גם אז אין לו לנטוש את מידת ענוותנותו, ואף זו למדנו מן הנאמר אצל הכהן הגדול.

הכהנים בכלל, והכהן הגדול בפרט, חייבים היו בשעת העבודה ללבוש בגדי כהונה שאם לא כן עבודתם פסולה. "אם אין בגדיהם עליהם - אין

כהונתם עליהם", קובעת ההלכה. מהות הבגדים נתפרשה בתורה ונתבארה בדברי המפרשים:

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (שמות כח, ב), שיהיה נכבד ומפואר במלבושיו נכבדים ומפוארים... כי אלה הבגדים לבושי מלכות הן, כדמותן ילבשו המלכים בזמן התורה (רמב"ן, שם).

● אולם לבישת בגדי פאר אלו אסור שתעביר את הכהנים על דעתם או שתניטע בהם רגשות גאווה. לפיכך מוצאים אנו בדברי הנביא איסור על הכהנים ללבוש את בגדי הכהונה בשעה שהם יוצאים מן המקדש. כאמור בדברי יחזקאל (מד, יט):

ובצאתם אל החצר החיצונה, אל החצר החיצונה אל העם, ויפשו את בגדיהם אשר המה משרותם בהם, והניחו אותם בלשכות הקודש ולבשו בגדים אחרים. (וראה "הרחב דבר" ויקרא כא, ו, שהרחיב בזה).

פשיטת הבגדים המקודשים נועדה להמחיש לכהן שגם כאשר הוא לבוש בהם, מגמת פניו אינה לכבוד עצמו, אלא לכבוד הכהונה שקוא משרת בה באותה שעה.

ומכאן הלקח לכל אדם. גם אם כולנו נבחרנו להיות ממלכת כהנים, אין להרשות לרגשות התנשאות שישתלטו עלינו. הרמב"ן (באגרתו) מלמד שרגש הענווה הוא תוצאה ישירה מן ההכרה במלכות שמים השלטת בכל האדם היודע שכבוד הקב"ה הוא המלא עולם, איך יהיו להשתטות ולבקש כבוד ושררה לעצמו? אם הוא מבין שגם המעמד בו זכה אינו נובע מכוחו מעצם ידו או מעודף כשרונותיו, אלא ממתנת שמים, במה יתגאה?

המסקנא המעשית מאורח חשיבה זה הוא כדברי הרמב"ן (שם): כל דבירך יהיו בנחת, וראשך כפוף ועיניך יביטו למטה לארץ ולבר למעלה, ואל תביט בפני אדם ברברך עימו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך... ותחבייש מכל אדם... ואם יקראך איש אל תענהו בקול רם, רק בנחת כעומד לפני רבו... האדם מישראל נקרא להיות מתלמידיו של אהרן וללמוד ממידותיו. מידה זו של הבושה והענווה הינה אחת מן היסודיות ביותר לבנין אישיות מושלמת של האדם. האחיזה במידת הענווה היא המבטיחה לאדם שיוכל לזכות בקירבת הבורא המיוחדת.

28 טיב מגילת אסתר המועדים רמז

הרשעים בהתגדלותם מנשאים עצמם, וגאותם מתנפחת יותר ויותר, עד שמרום גדולתם נופלים עד עומק התחתון, כאשר זהו סופו של כל בעל גאווה.

מלמדנו המדרש להועיל: "לא נתגדל המן אלא לרעתו", כל גדולתו של המן לא באה לו אלא לרעתו. כי גאותו ושחצנותו הביאה אותו אלי פי שחת. ולפיכך "אויבי הקדוש ב"ה למפלתן הן מתגדלין". כי תמיד התהלך המן מלא שחץ וגאווה, ועל איש אחד בלבד שלא השתחוה לו היה מלא חמה וקצף, וכל זה איננו שווה לו, מחמת איש אחד בלבד (לקמן ה. יג.) - כל זה מורה על גאותו הגדולה של המן שהיה מתהלך בה תמיד, עד שגררה אותו אל הגרדום.

מוסר השכל גדול עלינו להוציא ממדרש זה, לדעת ולהבין שאם * נותן השי"ת גדולה לאדם, לא יתגאה בעצמו חלילה, ויאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי זאת. רק ישבר ליבו בקרבנו, ויידע נאמנה שלא בזכותו ובזכות מעשיו זכה לכל זה, רק הכל במתנת חינם מן השמים. וככל שחתרבה גדולתו תתרבה יותר ענוותנותו (חולין דף פט ע"א). היפך מהנהגתו של המן הרשע, שככל שהתגדל יותר התגאה יותר.

הזריזות שבצד הענווה

* לא תמיד הענווה הינה במקומה. פעמים שאדם צריך דוקא לאחוז במידת הגאווה בכדי להתאמץ לאחוז בדרכי ה'. פעמים שיצר הרע מטעה את האדם לאחוז בבושה ובענווה בשביל לרפות ידים וכו'. אצל אהרן היתה הבושה במקומה ובשעתה.

סימן לדבר הוא הנאמר בהמשך הכתובים. אמנם מתחילה היה אהרן בוש וירא לגשת אל העבודה. אולם מיד אחר כך כששמע מפי משה את דבר ה', לא היסס ובזריזות האופיינית לכהנים מיד (שם, ה): "ויקרב אהרן אל המזבח" (עיי' רמב"ן). זו הזריזות שמצינו אצל כל עובדי ה' מימיו של אברהם אבינו, שהזדרזו להשכים לעקידה. זריזותו של אהרן היא שלימדה שענוותנותו שבלטה קודם לכן, היתה כשורה.

כך לימד ה"שפת אמת" (תרל"ז):

ויש ללמוד, שכך צריך להיות אדם, בוש מצד עצמו, ואף על פי כן יתקרב אל המצוה מבח ציווי השי"ת שלכך נבחר. כי בוודאי בושה זו היתה כראוי, אך גם זה דבר גדול שעל ידו שאמר לו "קרב" כתיב מיד "ויקרב", זה סימן שהיה * בושה של אמת. וכלל הדברים כי בושה וראגה של אמת אינו מביא... לשום מניעה בעבודת ה'.

כנראה יש בזה נקודה עמוקה. לא זו בלבד שאחר הציווי באה הזריזות ותפסה את מקומה של הבושה שמקורם, אלא שגם לאחר הציווי הבושה לא פגה, אולם היא לא מנעה את הזריזות. הבושה והזריזות חברו יחדיו לעבודת ה'.

31 Majesty of Man - R. Leubowitz

command. The Ramban goes on to relate that Aharon overcame his fears and brought the offering with great zeal.

Upon examination, this incident seems almost unbelievable. Aharon kept the feeling of regret for the Golden Calf alive within him to such an extent that it paralyzed him with fear. How then could he respond to Moshe's reminder so easily and so quickly overcome his fears, bring his *korban* and even offer it with enthusiasm?

We can glean from this incident a remarkable insight into the emotional strength and the enormous potential of a human being. Aharon Hakohen was able to muster the fortitude to perform his duty and disregard the overwhelming fear he felt. He not only controlled his emotions, he mastered them. He could turn, in a * moment, from feeling fear to acting with fervor, when the Torah called for it. It is a common misconception that we cannot control our emotions - the Ramban shatters this myth. We do have the power to control our feelings and fears. We must harness this power and apply the proper emotions at the appropriate times.

Every human has the ability to control not only his actions, but even the emotions that motivate his deeds. The greater our capabilities, the greater our responsibility to realize our potential. The recognition of our true worth and ability can help us grow to spiritual heights previously thought unattainable.

ברכת שמיני מרדכי פט
 אך הסכת ושמע!
 מלאכתו של השטן, אינה מסתיימת במעידתו של קרבנו. אדרבא, משימתו, ארוכת טווח היא.

ערוך ומוכן הוא השטן, גם למקרה של "תשובה" על הנפילה. משום שגם תוך כדי תשובתו של קרבנו, ממשיך השטן להזרים אליו נטפי ארס של יאוש.

הנה, כך יאמר אל עצמו קרבנו, משמע אינני מסוגל לבצע את שאיפותי הנעלות. אין כוחי עמי.

* וככל שיוסיף הקרבן צער ובושה ממעשהו שלו, מן המצב אליו נקלע, כך יגברו יאושו ותחושת פיק ברכיו...

אדרבא, זוהי שטניותו של שטן, להגביר בקרב קרבנו את תחושת הבושה והצער.

עד כי יפול המסכן, שדוד למרגלות יאוש.
 או אז בא השטן על-סיפוקו.
 - כי הכריע את קרבנו.

ואחד את הכלים המתאימים לצורך ביצוע תפקיד זה, ובכלל זה העמית * כל יחיד בניסיונות משלו, הוא גם שנסך באדם את הכוחות לעמוד באותם ניסיונות.

בושתו הכבירה של אהרן, חיונית היא למהלך ה"תשובה", כלשונו של רבינו יונה בשערי תשובה:

"העיקר הששי, הבושה, כענין שנאמר וכו'. הנה החוטא יבוש מאד לעבור בעבירות לפני בני אדם, ויכלם אם ירגישו ויכירו בעבירותיו וכו' ואיך לא יבוש בפני הבורא יתברך וכו'. והמדרגה העליונה בזה, שיכלם האדם על עונותיו * מלפני השם יתברך. וענין ההכלמה, ההרגשה בבושה והשתנות זיו פניו וכו'. וכל מקום תראה הכלמה נזכרת אחר הבושה, כי היא יתרה מן הבושה" וכו' (שערי תשובה שער א, כא)

אפטר שפלוגי לא היה מסוגל לעמוד בניסיון של אלמוני, אולם מי שהתנסה בניסיון, חונן מאת ההשגחה בכוחות המתאימים להתגבר עליהם ולמלא את תפקידו למרות הכל.

נבוכים ואובדי עצות ושואלים: "ריבוננו-של-עולם! למה? למה? ל-מ-ה?" כן הם זועקים ובוכים ואינם משלימים עם האסון שפקד אותם. * משה רבינו יכול לתת לכולם עידוד ותמיכה ואף תשובה לשאלה הזאת: "כי לכך נבחרת!"

אך בד בבד עם בושה זאת, הרי חדרה בו שטניותו של השטן אשר הוכיח לו לאהרן בעליל, כי הוא כבר אינו רצוי לפני ריבוננו של עולם.

הוא, חס וחלילה, כבר לא יצלח לעבודת הקודש.

בך בחר הקב"ה, ודווקא בך! ואין זו סתם מקריות או דבר שיכול אולי להימנע. להקב"ה סיבות משלו שאין אנו יודעים פשרן. הוא הבוחר את האדם שכן יגיע לו, אך מנגד נותן הוא גם את הכוחות לאדם להתמודד ולעמוד באותו ניסיון, כי אין הקב"ה מביא ניסיון על האדם אם אינו יכול לעמוד בו.

זוהי חובתנו לקבל הכל באהבה ולהרחיק עמוק לתוך הכרתנו את המרגלית היקרה ואף לשננה תמיד בפינו - "כי לכך נבחרת!" וזו זכות שאתה נבחרת.

"לא יוצלחות" זאת, הוסיפה לו לאהרן בושה על בושתו, שהרי הנה מן השמים מוכיחים לו, כביכול, כי שוב אינו כשר למשימתו.

על זה באה תשובתו של משה.

- מדוע אתה בוש?

- הרי לכך נבחרת!

לאמור:

אין להעלות על הדעת כי ניטל ממך כושרך, או כוחך תש.

* לא יתכן. שהרי לכך נבחרת, ובודאי העמידו לרשותך את כל הדרוש לביצוע שליחותך.

אין מקום ליאוש. אין מקום לבושה מן המצב אליו נקלע.

אמנם כן. בדיוק נמרץ ביטא משה רבינו את תשובתו.

לא "כי כן צוית"...

אלא "כי לכך נבחרת"...

* משום שזאת היא הערבות לכך, כי בידו של אהרן לעמוד בהצלחה, בכך משימותיו הקדושות והנעלות.

עיה שלום ראה נתיבות

יבלו הכל וידוע ידעו:

* לכל אחד ואחד, "כי לכך נבחרת" שלו. זוהי הערבות הגראנטאלית ביותר, לסמיכותו ובטחונו כי "יכול יוכל" בעה"י.

- זהו בטחונו!

- וזהו עידודו!

- כי לכך נבחרת.

אור שמיני דניאל ר' אהרן קמח

וי"ל הענין ע"פ מש"כ ביסוד העבודה (ת"ד פ"א) בשם האר"י הק', שאינו דומה אדם לאדם מיום בריאת אדם והלאה, ואין אדם אחד יכול לתקן מה שכתבירו מתקן. והיינו שלכל אדם יש את השליחות העליונה שלו לתקן דבר מיוחד, שבעבור זה הורידוהו מן העולם העליון למטה לעוה"ז, ואף אדם אחר מיום בריאת העולם אינו יכול לתקן את אשר עליו לתקן. וי"ל שע"ז קאי ענין ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, דלא איירי על קיום המצוות ועניני שכר ועונש, אלא על השליחות המיוחדת ותפקיד האדם בעולמו. הברכה הגדולה ביותר היא כאשר יהודי ממלא את שליחותו העליונה ומתקן אותו ענין שבעבורו ירד לעולם, והקללה היא אם אינו מתקן את שליחותו המיוחדת, שהוא עובד ועמל בכל שבעים שנותיו ואת השליחות שנועדה לו לא תיקן.

בגנה הקב"ה הוא טוב ומטיב וברא את העולם כדי להעניק מסובו לברואים, ומזמין לו לאדם את המנאים המביאים אותו למלא שליחותו בעולם. וע"ז אמר ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו' את הברכה אשר תשמעו, פי' כל מה שאני נותן לפניכם, כל

אולם לדברי ה"אמרי אמת" רמז נוסף יש בעניינו. הא בהא תליא, כיוון שבנקודה זו הצליח השטן להכשילו, אות הוא שבה מוקד עבודתו בקודש, * ועל כן ממנה גופא עליו להתחזק ולגשת לעבודה. איתא בשם הרב חיים ניטאל ז"ל וגם בספרים שקדמו לו, שלכל אדם יש דבר מיוחד לתקן. ועל אותה הנקודה המיוחדת שעליו לתקנה, יש לו הסתר יותר ויותר, שעל הדבר הזה משתדל היצר הרע לקטרגו, ומזה ההסתר יוכל האדם להכיר כי זאת היא הנקודה המיוחדת לו לתקנה, וזה שאמר משה לאהרן: 'קרב אל המזבח', שאדרבה, מזה ההסתר שהיצר הרע מסנוור עיניך נודע לך שלזה נבראת, ולמה אתה בוש? - לכך נבחרת, שזה הוא מה שעליך לתקן."

נמצא שדווקא זכר החטא הוא שצריך להוות מנוף להתחזקות, מתוך ההכרה שזהו חלקו של האדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש הקב"ה הטיל על כל אדם את התפקידים הייחודיים לו, ונתן לכל אחד

הנהגה שהקב"ה מנהיג את האדם, וכל תנאי החיים שהאדם נתון בהם, הכל עשוי כדי שיהודי יוכל למלא את השליחות שבעבורה ירד לעולם. שאין אדם יודע מה היא שליחותו המיוחדת, אלא כמאה"כ ראה אנכי גותן לפניכם היום, שיראה ויתבונן בכל התנאים הסובבים אותו, שאת הכל נתן לו הקב"ה במטרה אשר תשמעו, כי הקב"ה הטוב והמטיב נתן לו את כל תנאי החיים הללו שדוקא על ידם יוכל למלא את שליחותו בעולם. וזהו פי' את הברכה אשר תשמעו, שנאמר בלשון אשר ולא אם, דהיינו שהקב"ה נתן את כל התנאים רק בשביל ברפך, שימלא שליחותו בעולם. ורק אם לא תשמעו או הר"ו קללה, אבל מטרתם היא אשר תשמעו.

זהו ענין ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו, תכלית הברכה היא כאשר יהודי ממלא את שליחותו בעולם, וכל ענין הברכה והקללה האמור כאן קאי על זה, ולכן לא הזכיר בלשון שכר ועונש השייך לעצם קיום המצוות, כי אם ברכה וקללה דשייכי לתכלית שליחותו של יהודי בעולם. וזה שנאמר ראה אנכי גותן לפניכם, דקאי על כל התנאים שהקב"ה נתן לו לאדם, שבוה שייך שפיר לשון ראייה ונתינה ממש, שהכל הוא נתן לו לברכה אשר תשמעו, למלא שליחותו בעולם.

43 שמון פרשת שמיני הטוב קבט

נבחרת דווחי מדה הוגנת, אבל בשפ"א איתא פירוש נפלא, דענין לכך נבחרת, הוא כמו דאיתא לכך נוצרת, דהיינו דע"י מה שתקרב למזבח ותעשה העבודה ע"י גופא דתבוא לידי בושה, ושפ"י. דהיינו, ממש מדת אהרן דאוהב את הבריות ומקרבן לתורה, דהיינו ע"י מה שמתביישים בקריבות אהרן, וכן כאן דכל מה שמתקרבים לעבודת השם תוגדל הבושה מההכרה שאינו ראוי לכ"ז, וזהו מעלת בני קהת על בני גרשון ומררי: וכן איתא בקבלת התורה וירא כל העם וינועו ויעמדו מרחוק, אבל משה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים, וכל שמתקרב יאחזנו יותר בושה, דישנו בושה ועירא שמפריעו מלעשות פעולות, וישנו בושה נעלית הבאה דוקא לאחור התקרבות כנ"ל. נמצא, דהלכך נבחרת, הי' תכלית, ולא אמצעי, ולא כבודורנו דנאבד לגמרי מושג הבושה שביסודו הוא יראת חטא.

44 ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (ט, ז)

ברש"י שהי' אהרן כוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה כוש לכך נבחרת. וקשה למה לא יכוש והלא ראה חבנית שור ופירוש העולם לכך נבחרת היינו משום שאתה כוש זהו מעלתך שעי"כ נבחרת - ובשפ"א פירש עמוק דעל ידי מה שתתקרב למזבח ע"י תלמד בושה באמת כענין מה שנאמר בקבלת התורה למען תהי' יראתו על פניכם זהו הבושה דהיינו כל מה שמתקרב יותר נכנע יותר והבאור דשני מיני בושה הם חד מה שמתבייש על מה שחטא ופגם וזהו בושה על שעבר אבל ישנו בושה נעלית דמכיר מה שיכול ובכחו להתעלות ואינו פועל וכל שנתוהם כענין ימי חג הפסח ואח"כ רואה איך שנופל שוב לרגילות ולעובדא דחול מתבייש יותר דהלא רק אתמול חי בקדושה יתירה ושוב הוא נופל וזהו ענין אמרם כל המכביל על היין במוצש"ק הוי לי בנים ראויים להוראה דמכיר כבוד מאיגרא רמה וכו'. וזהו לכך נבחרת כדי שתלמד בושה ומוזה למד אהרן מדתו של אוהב את הבריות ומקרבן לתורה על ידי הבושה.

והנה צדיקי אמת אמרו שהאות לדעת מה היא השליחות המיוחדת שלו, מהו הענין שבעבורו ירד לעולם לתקנו, הוא הדבר שהיצה"ר מתגבר עליו ביותר, זהו סימן שבעבור זה ירד לעולם. וכמו שאמרו שהדבר שיהודי אינו יכול להתגבר עליו בשום אופן כי אם במסירות נפש אות הוא שזו השליחות שעליו לתקן בעולם. ועוד איתא בתורת אבות, שיכול להיות שיהודי יגיע לעולם העליון לאחר אריו"ש ועסק בתורה ועבודה, וישאלו אותו מה עשית ופעלת בעולם הזה, הרי כל מה שעשית לא היה בענין הנדרש ממך, שהיה עליך לפעול במטרה העיקרית שלך, וטבע האדם שאינו מוכן לעשות דברים שלמענם הוא צריך למסי"נ, להקריב ולמסור את כל הישות שלו.

41 Taking responsibility for ourselves

Many of us prefer not to assume responsibility. We want to be free and easy, not work so hard — especially on ourselves. Yet we must know that above all we need to take responsibility for ourselves. In the end of the day, we will be answerable to Hashem for not having used the potential that He gave us. We don't like to think about it, but it's a reality: we are responsible.

Rav Moshe Feinstein, zt"l,³⁰ and the Shem MiShmuel³¹ both say that we will be reproved for not having achieved the enormous potential that is within us.

How do we achieve that potential?

The answer is twofold: patience and persistence.

The small achievements

Almost everything in life requires patience, both in Torah study and in character development. Things worth doing or achieving generally take time. Indeed, the fact that the accomplishment takes time to achieve increases our appreciation of it all the more when we finally reach our goal and reap the rewards of our patience.³²

Patience is one part of the picture; the other is persistence. We need to push on and not get discouraged, even when things are hard. One way to help us keep on working, even in the face of difficulties, is to treasure and appreciate the things we've accomplished along the way. Taking measure of what we have already done helps us to avoid despairing over the tasks that remain before us. It is especially important to nurture and appreciate small gains, because they are the most frequent. When we allow ourselves to focus on the small achievements, we come to realize that no change or accomplishment is really small, either because it is, in itself, important or because an accumulation of "small" gains leads up to a large gain.

42 The true meaning of mesirus nefesh

There is a great misunderstanding about the concept of *mesirus nefesh*. People think it means forcing yourself to do things that are really hard and that run against our nature. This approach does not work in the long run: people burn out and sometimes have a hard time getting back on track.

One aspect of *mesirus nefesh* is to develop the willingness to do things that are difficult but doable, and to do them persistently and consistently. I often tell people, "You can walk across Russia — one step at a time." As with physical exercise, it's hard to work on ourselves continually, but ultimately the persistent and consistent work builds us up. Ongoing, doable effort will build us, not break us.